

ءومسر تولعاعى

ءسادنعول ءبالال ولى

ولتتار باسپاسى

مازمۇنى

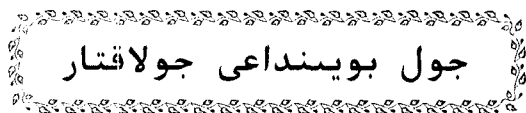
شالقەان شاپىت

- 1 ..... ەگەي ەلۋ جىل
- 6 ..... كارتەيگەندە قالايشا اقنى بولدىم
- 9 ..... اتتانسام دەپ ويلايمىن ۶بىر-اق بەرىپ
- 10 ..... ەندى ۇقتىم
- 11 ..... ۋومىر جايىن ەسكە السام
- 14 ..... سول كارىلىك وسى ما ەلس بەرگەن
- 15 ..... دۇنيە قىزىق دەپپىن سەنى جالغان
- 16 ..... ۋومىر
- 17 ..... اق تىلەك
- 21 ..... بويىڭدا دارىن بولماي تۇا ما ەرىك
- 23 ..... قۇرداستارعا حات

اتا مەكەن

- 26 ..... تۇعان جەر

- 28 .....بىر كورسەنسىز باركولدى
- 32 .....كورىكتى قاراساي
- 33 .....اينا بۇلاق
- 33 .....قاڭلى اغىزى
- 35 .....كۆڭىرەنگەن قۇم شوقى عاجىبى
- 37 .....وشاقتىنىڭ جايلاۋى-اي
- 39 .....تىلەك
- 42 .....قىرىق جىلدىق توي
- 43 .....سەسكەندىرمەس سۆيىمەن اقيان دا
- 44 .....قىس كەلدى
- 45 .....ناۋرىز
- 46 .....سالتانات دەپ ويلاما كوشە بەرگەن
- 47 .....نەنى تاستاپ، قازاعىم، نەنى الدىڭ
- 49 .....تاستاڭدارشى پىشاقتى

جول بويىنداغى جولاقىتار

- 51 .....سۈرەڭسىز ءۈي
- 52 .....ايەل ەكەن دەسەم
- 53 .....قىز بەن جىگىت
- 53 .....ەكى ماس
- 54 .....ەكى ايەل
- 55 .....كىم بولماقسىڭ

قارا مويىن كەلىنىشەك 56

وي تولعاى

باركول دەگەن جەر ميناۋ 57

ەكى عاسر كەڭەسى 65

شەجرە كەنى

ۈكىلى بەيت 71

داريغا 91

بەيتتەگى كەڭەس 109

دوس 146

ادامزات-اي 188

شالقيعان شايىت

هگه ي ەلۇ جىل

(باركول قازاق اۆتونوميالى اۆداننىڭ

قۇرىلغاندىننىڭ ەلۇ جىلدىننا

ارنايمىن)

اتتى ۋىر تاغىم اعارىپ ،
ساۋلەدەن شاشۇ شاشىپ نۇر .
ۋىرمى تۇلەپ چاڭارىپ ،
تۇگەمەس داستان تاسىپ جىر .

قاس قاققانشا ۋىتىپتى-اۋ ،
اۆتونوم قۇرعان ەلۇ جىل .
ەسكە الساق ۋىسى ۋىمىردى-اۋ ،
كەلەدى شەرتكىم تالاي سىر .

ۋتاۋ ەڭ كەشە كوتەرگەن ،
التىننان سالىپ شاڭىراق .
بولاتتان جايغان كەرەگەڭ ،
بوساڭ كۇمىس ساعاناق .

وسى و تاۋدىڭ تورىنەن ،
تون پىشتىك تالاي كەڭسەپەن .
ون ءتورت ۇلت كورىنگەن ،
شىندە بىرگە تەڭسەكەن .

سول و تاۋ بۇگىن وردامىز ،
عاسردى جارم وڭگەرگەن .
نە قىيندى جەڭگەمىز ،
كىم بار بىزگە تەڭ كەلگەن .

شايقاسپەن جازعان جىرىڭدى ،
ەسكە الماي قايتىپ تۇرا الام .
ەلۋ جىلداڭ بۇرىنغى ،
تارىختى ايتىپ سۇرامان .

بابالار تەڭدىك الا الماي ،
قىرىلىپ تالاي جىلاعان .
ءدات اينار ورسىن تابا الماي ،
كۇشتىگە كەتسە سىباعام .

شەر بايلانغان بابالار ،
قايعى جۇتسە قان قۇسقان .
گىمالاي تاۋىن كەزىپتى ،
شاپاعات تىلەپ ەڭ-قۇستان .

تۇرعاندا قازاق قورلانىپ ،

”شاقىردى اتەش“ تاڭ اتتى .

كۈن تۇسكەندە نۇرلانپ ،

شاتانانا قازاق ۋىلى قاتتى .

ۋىلى قازاق جىرلاغان ،

ەسكە الپ وتكەن بارىستى .

قورمالىم سەنسىڭ ، پارتيام ،

جاۋدىرام ساغان العىستى .

* * *

ايتار بولسام ەلۋ جىل ،

قولعا كەلگەن تابىستى .

كۈركەشەدەن كورىنىپ ،

كۈللى ەلمگە تانىستى .

ورىن اپ تارىخ تورىنەن ،

بىيىكپەن بويىم تەڭەسكەن .

اتا ۋىلى ەسكە الپ ،

بولاشاقتى كەڭەسكەم .

زامانا جۇگىن ارقالاپ ،

قارا ۋىلى ەداۋىر لەگىنەن .

تەكتى قازاق ۇرپاعى

مەشەل ەمەس تەگىنەن .

كوركەيدى ۇلتىم ور كەندەپ ،
قورعالدى ونان گۈل اشپ .
اناسى بولەك تۇسپەن ،
جورىقتا كەلەم قولداسپ .

كەك اشلىپ دۇنيەگە ،
ايقارا بۇگىن داربازام .
دۇنيەدە دوسىم كوپ ،
بار قۇرلىقتان تابا الام .

يىقتاسپ بوي سوزعان ،
سان پورمالى سارايم .
يىگىنەن نازار ساپ ،
دۇنيەگە قارايمىن .

جۇلدىزدار جانىپ قولمىنان ،
تۇن سىيرىلىپ قالامنان .
جاساعان ورتام جاسىل باق ،
گۈلمەن دالا ورائعان .

سىمعا تارتقان كۇمىستەي ،
اسفالىت جول ايقاسقان .
قۇستان وزىپ جەل تابان ،
ايلىق جولدى كۇن باسقان .

كومپيۇتەر ، تەلەفون ،

بارى دە دامىپ تەز جەتكەن .
عارشقا شىقسا دوستارىم ،
ۇيدە وتىرىپ تىلدەسكەم .

قۋاندى قازاق شاتتانىپ ،
زامانغا بۇگىن سۇيىنگەن .
بارلىعى بار ۇجىماق ،
تابىلعاندا ۇيىنەن .

الاۋلاپ تۋى قازاقتىڭ ،
الدىنمان قولىن بۇلعاغان .
كوش ارتىندا كەنجە ەمەس ،
دۇلدۇلگە ەمىنىپ زۇلاغان .

قۇس جولىندا كەلەمىن ،
الپ ۇشىپ ۇشاعىم .
زامانام نەتكەن نۇرلى ەدىڭ ،
كەڭ اشقان باقت قۇشاعىن .

كارته يگهنده قالاشا اقن بولدم

۶ومردىڭ كوبي كەتىپ ازى قالعان ،
كەزىندە بۇل كارىڭىز قالام العان—
دەي كورمە ، وقىرمانىم ، ويمدى ۇق ،
قاي تەڭى كارته يگهنده ولەڭ جازعان .

ويلاسام كوپ ۶سوزىم بار ايتا الماعان ،
كەيپىرى كومه سكىدە بايقالماعان .
جەتپەگەن جولاًۋشىمىن ارمانىنا ،
بەل اسسام تاۋ كەزىككەن قايقاڭ ماعان .

ويلايمىن تۇسپەسەن دەپ نەگىمە داق ،
بولەكشە تىلەگەم جوق ماڭدايعا باق .
نەلىكتەن اتا-بادام ازىپ-توزدى ،
تىلەيمىن بىلسە ەكەن دەپ سوڭعى ۇرپاق .

۶ۇلتىم دەپ ۶بىر عانا وي تەردى توكتىم ،
مۇڭىنا ەل قايعىرسا مەن دە بوكتىم .
جولنان تىكەندى ارشىپ قازاعىمنىڭ ،
كەلەدى الدارىنا گۈلدەردى ەككىم .

وسى ويدىڭ تولعاى مەن بۇل قارىڭىز ،
كوپ ويدى جىرمەن ايتۋ بار سالتىمىز .

كارىنىڭ كۆيىنگەنى ەل ۋومىرى ،
ۋشكەنشە ايتۇ بورىش ۋتىرى اتمىز .

ەسىم دۇرىس ۋىعا باتام ۋتىلىم ساۋ ،
ايتپاي قايتىپ شىدار ۋداتىم ياپىر-اۋ .
وزىقتارمەن تەڭەلمەسەڭ ۋشەسەڭ ،
تەڭدىك ۋرىن شىڭ باسىندا جاتىر-اۋ .

قازاق دەگەن ماقتانۇشى ەم انىڭمەن ،
سان عاسىردان ۋسى انىڭمەن اسىپ ەڭ .
ۋبىراق-بىراق الاڭدايمىن ۋالى دە ،
داۋىر كوشى باستىراما شاڭىمەن .

بار قۇدىرەت ۋمتىلىستان بولادى ،
ۋلقىلىعىڭ ۋمتىكەرلىك رۇحىڭمەن تولادى .
شىراتپاساڭ جىگەرئىڭدى تەڭدىك جوق ،
كەرىسىنشە بولعان ۇلت توزادى .

قۇدايم دەپ باسقارعا سىنىبا ،
قۇنىڭ كەتەر جاراماس بوپ تىنىعا .
ۇلتتى ساقىتاپ اتا-باباڭ قان كەشتى ،
تۇىن كوتەر ، ساقىتا رۇحىن مىڭدا .

نامىس بولسا قازاعىمنىڭ ۇلىندا ،
جۇرتتا قالىپ جۇرمە بەكەر شىردا .
ۋبىلىم يىگەر ، وزىققا سوز قولئىڭدى ،

قول جەتپەس دەپ تۇڭلىمە دە سۆنبا .

ەل توزادى توزسا ەگەر اقلدان ،
بار اعالار اقل قۇرا جاقىننان .
اقل ازسا سايتان كىرىپ اراڭا ،
باقسى ەتەر جۇلىسىپ جىن شاقىرعان .

تىڭدا جاستار ، اعالاردىڭ اقلىن ،
اقل عىلىم قول جەتپەيتىن اسلىڭ .
ارداقتاي ءىبل اقل ايتقان اعاندى ،
ءوز اعاننان ەشكىم بولماس جاقىننىڭ .

اياڭدار اعالىقپەن جاستاردى ،
نۇسقا بىيك كورسەت جولدى اسقاردى .
ءىلىسىن ءومىر وتكەنى مەن بۇگىنن ،
بۇرانڭ جولدى ، قاقپا تاستى قاتپارلى .

تارىپەنى كۇشەيت جاستاي بالاغا ،
ۇلت ءومىرىن ورنات تەرەڭ ساناعا .
بەرەكەتنىڭ ءدام-تۇزىن تات كارى-جاس ،
الاستىدار سوندا قۇدرەت تابا دا .

وسى ماقسات اقسىن ەتكەن كارىڭدى ،
تۇسىنەر دەپ كارى مەن جاس ءبارىڭدى .
اقىن بولپ بۇل قالاممەن جەتكىزدىم ،
توگىپ ەلگە جۇرەكتەگى ءنارىمدى .

اتانسام دەپ ويلايمىن بىر-اق بەرپ

جىنايمم جوق باسى ارتىق كوپ نەسبە ،
ساقتايمم جوق بەرگەندى مەن ەسمە .
داۋىل توسقان ورمانىڭ بۇتاعىنىڭ ،
بىر قىلتانى بولايىن جەل وتىنە .

سۆ بەتىندە جۇرگىم جوق كوپك بولپ ،
ۋىتىلەيمم جوق اتاققا جەرىك بولپ .
كولگە قۇيغان مىڭ بۇلاق ماڭكى تىنباي ،
بىر تامشىڭا بولايىن سەرىك بولپ .

قانم تاسپ شىقپايدى قىزىققا ەرىپ ،
مۇڭلىلاردى ەسكە السام كۇپك بولپ .
جادىراتقان تىرشلىك كۇن نۇرىنداي ،
جىلۇ بەرسەم زاررەدەي شۇققا ەرىپ .

جەر بەتىنەن ومىرگە تۇراق بەرىپ ،
تۇرغانمىدى بىلەمىن بىراق كەلىپ .
ەكى دۇنيە قازىسى ۇلى حالىق ،
اتانسام دەپ ويلايمىن بىر-اق بەرىپ .

ەندى ۇقتىم

سان جىعىلىپ سان تۇرىپ ،
تاعى جۇرەم ۇمتىلىپ .
باسلسا ەساتتى ەبىر قادام ،
كەدەرگى كەز بوپ قىرسىعىپ .

سان جىلادىم سان كۈلىپ ،
بىلمەدىم سىردى مۇلدە ۇعىپ .
جىلاۋ مەن كۈلكى تالاسىپ ،
شىقپادى ەالى ەبىرى ۇتىپ .

ەبىرى قايقاڭ ەبىرى ەڭسى ،
تاپپادىم جولىدى ەبىر تەڭسى .
جىلجىعان ەومىر كەرۋەننەن ،
ماقتاۋمەن بىرگە ەجۇر سوغىسى .

بولساشى دۇتيە تىپ-تىنىش ،
تۇسە بەرمەي ەيت جىعىسى .
بارىنە كۈنىپ كەلمەن ،
الا الماي توقتاپ ەبىر تىنىسى .

العا ۇمتىلىپ زورعىپ ،
قالمادى كوڭىل تورعىپ .

ۋومىر جولى بۇراڭغىن ،
سوڭىندا الدىم سونى ۋىلى .

ۋومىر جايىن ەسكە السام

ۋومىر تەڭىز سەكىلدى ، ادام—بالىق ،
بىردە شوڭىپ تۇبىنە بىردە قالىقىپ .
وسى از كۇندىك ۋومىردىڭ مالتاۋىندا ،
تۇڭگەنشە پارىس قاندى سارقىپ .

جان جوللاۋشى ەكەن عوي ، دەنەڭىز—دەڭىز ،
از ايالىپ اتتانا دەنەڭىزدەن .
بولساداى پاتشا ، باتىر ، عالم ،
بۇلتارغان جوق ادامزات وتكەن نىزدەن .

كەلىپ-كەتتى سانسىز جان بۇل دۇنيەگە ،
تىمرغانى ۋبارىنىڭ سول ۋبىر كەمە .
ۋبىرى ولسە وشەدى ۋبىرى ۋتىرى ،
ۋولى-ۋتىرى بولادى ۋمانى نەدە ؟

كەلۋى ۋقساس ادامنىڭ كەتۋى تەڭىز ،
ۋقسامىتىن پارىق بار شىن ۋڭىلسەڭ .
جاي قىدىرما سەكىلدى كەبىرەۋلەر ،
قۇرقول كەلىپ قۇر وتكەن دۇنيەدەن .

ولگەننە بىرەۋدىڭ بولسا مىڭ جىل ،
جاساپ وتىر ەلى دە بىزبەنەن ەبىر .
ءجون سىلتەيدى كوپ سىكە ەلى اقىلىشى ،
ءومىر جايلى اقتارىپ ايتادى سىر .

كورسەداعى كەيبىرەۋ قىسقا ەومىر ،
زامانانىڭ كوشىندە جول باستاپ ەجۇر .
ەتكەن ەڭبەك ەلىنە مۇرا بولپ ،
ولتىرمەدى توگىلىپ جارقىراپ نۇر .

ايتار بولسام جانىبەك ، ەر قابانباي ،
تولارساقتان قان كەشىپ شىقتى ۇرانداي .
بولساداعى جاۋ وكتەم تۇن جىقپاي ،
نايزاعا كەۋدە توسپ جان اياماي .

تالاي ەرلەر ەوتىپتى دۇنيەدەن ،
جانىن قىيىپ ەلىم دەپ ەڭىرەگەن .
دالەلقان ، بىرسقان مەن ەسىمقاندار ،
ەلىن باستاپ جول تاۋىپ تۇنەكتەردەن .

اسان قايعى ەوتىپتى ، قورقىت بابام ،
جەر شارىنان ەلىنە قونىس شالغان .
ءومىر نىزدەپ ولمەيتىن ۇرپاق ۇشىن ،
دۇنيەنى زەرتتەپتى قۇشىپ ارمان .

ەل قامىن جەپ جىر جازعان اباي اتام ،

سىيا ەتىپ قالامنان قاننن سارىققان .
نادان بولساڭ ەلىم-اۋ ، جالقاۋ بولساڭ ،
قايتىپ تىيىپ كوز جاستى مەن قۇرعاتام .

تاڭجارق پەن ۋونىپتى اقت اتام ،
اباي جولىن دارىپتەپ بولعان سارساڭ .
اقىل ايتتى دەپ ويلاپ جان ۇزگەنشە ،
ەلدى وڭالتىپ باقىنتتى جولعا سالىسام .

ۋوتتى ۋمىردەن سان تالاي باتىر ، شەشەن ،
قايسى ۋبىرى شىعارعان ەلدى ەستەن .
جاۋ كەلگەندە شىقتى الدان جاننن تىگىپ ،
داۋ بولعاندا كەتپەگەن سوزدەن ەسەم .

ارۋاعىڭا سىينام ، اتا-بابام ،
ەلدىك العان كۈنىمدە ەسكە الام .
وردا تىگىپ تۇنىڭدى قاداماساڭ ،
باقىنتتى ۋومىر باياندى قايدان ماعان .

ايتنا بەرسەك سارقىلماس ۋسوز دە قالىڭ ،
از دا بولسا ويلاساڭ ەلدىڭ قامىن .
قىسقا ۋمىردە ار ساتىپ مال جىناما ،
بولۇ ۋۇشىن ”مەسقارنن“ جىعان ۋبارىن .

از سوزبەنەن تولعاندىم ۋومىر جايىن ،
كوز الدىمنان كوپ ۋومىر وتكەن سايىن .